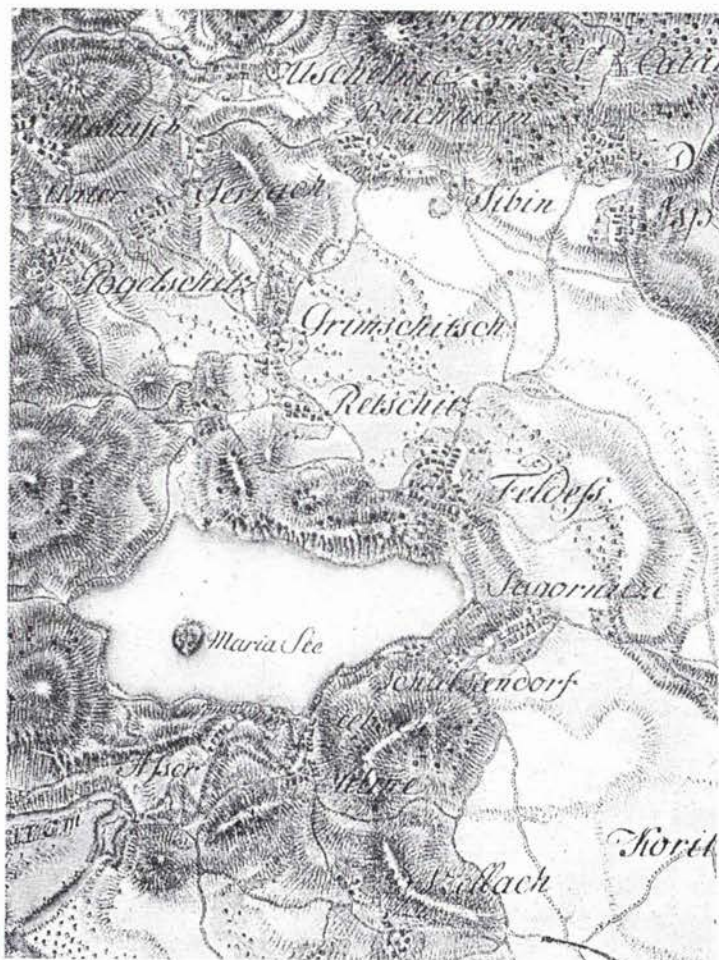

JOZEFINSKA IZMJERA 1763.–1787. NA PODRUČJU SLOVENIJE, 4. SVEZAK

Vincenc Rajšp i Aleksandra Serše

Dr. Vincenc Rajšp iz Instituta za povijest Znanstvenoistraživačkoga centra Slovenske akademije znanosti i umjetnosti autor je projekta objavljivanja zemljovida i odgovarajućih opisa nastalih u okviru jozefinske izmjere na području Slovenije. Faksimilno izdanje karata jozefinske izmjere (1763–1787) za područje Slovenije zamišljeno je u sedam svezaka. Svaki svezak sastoji se iz dva dijela. U prvome su dijelu terenski opisi na njemačkom izvorniku i u prijevodu na slovenski jezik, a govore o sastavu šuma, stanju cesta i mostova, o prohodnosti ili neprohodnosti zbog naraslih voda te udaljenosti između pojedinih mjesta, mjerenoj u satima hoda ili koracima. Uz toponomiju tu je i popis tadašnjih i današnjih naziva. U drugome su dijelu faksimili karata u izvornoj veličini 42 × 62 cm, na kojima je kartografski u boja precizno prikazan krajolik.

Bledsko jezero (Maria See) na zemljovidu jozefinske izmjere

U prvom svesku obuhvaćeno je područje Bele krajine, dio Dolenjske s Novim Mestom i područje Kočevja, u drugome veći dio Dolenjske i Notranjske s Ljubljanom, Vrhnikom, Cerkljicom, Litijom i Brezicama, u trećem veliki dio Beneške Slovenije, Posočje, područje Cerklja i Idrije sa sjevernom Istrom. Četvrti svezak obuhvaća Gorenjsku s manjim dijelom tadašnje Koruške, koji je danas na području triju država: Austrije, Italije i Slovenije. Objavljene su sekcije koje pokrivaju veći dio Julijskih alpa s Triglavom, Bohinjsko i Bledsko jezero, Karavanke i Kamniške alpe, Polhogorske dolomite i Jelovicu, škojeloške planine, Kranjsku zaravan sa Sorškim poljem, sjeverni dio Ljubljane, dio Ljubljanske kotline, Tuhinjsku dolinu, Črni greben i Moravsku dolinu.

Kao i u prva tri sveska, i u četvrtome su objavljeni faksimili karata u mjerilu 1:28 800 lijepo složeni u posebnoj mapi, dok su u knjizi na 303 stranice formata A4 izvorni njemački opisi sa slovenskim prijevodom, toponimija sekcija i popis nekadašnjih i današnjih naziva. Izdavači su Znanstvenoistraživački centar SAZU i Arhiv Republike Slovenije. Izvornici se čuvaju u Austrijskom državnom arhivu u Beču.

Na kartama su zorno prikazani gradovi Škofja Loka, Kranj, Kamnik, Villach i Bleiburg u Austriji i druga naselja sa zanimljivim opisima. Potanko su nacrtane vode, među kojima Bledsko i Bohinjsko jezero, rijeke i potoci, koji su najčešće imenovani, međutim mnogobrojni su ostali bez imena. Velika je pozornost posvećena prijelazima preko rijeka i potoka, tako da su potanko nacrtani mostovi i brodovi. Mnogo se podataka može naći za rijeku Savu, čiji je tok prikazan na većem broju sekcija.

Veliku pozornost kartografi su posvećivali cestama i putevima te su ih potanko crtali i jasno opisivali. Pri crtanju planinskih predjela nije još upotrebljavana tehnika koja bi omogućila zadovoljavajuću prepoznatljivost i visinsku točnost. Unatoč tomu kartografski su dosezi i na tim sekcijama vrlo vrijedni. S njih se čitaju nazivi, vide se staze i planinske kuće. Područje Triglava je za kartografa bilo osobito značajno pa je napisao da je "slavno triglavsko gorje najviše ne samo u toj sekciji nego u cijeloj Kranjskoj, i zato nedostupno". Nacrtane su i opisane još šume, označene su kapelice, križevi i crkve te svi gradovi, manji dvorci i zgrade u naseljima. Time su kartografi ostavili na kartama i u opisima dragocjene podatke.

Do sada izašli svesci 1–4 opisa i zemljovida jozefinske izmjere na području Slovenije mogu se naručiti kod autora i urednika, na adresi: Dr. Vincenc Rajšp, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Zgodovinski inštitut, Novi trg 4, 1000 Ljubljana, Slovenija.

Miljenko Lapaine

DE ARCHITECTURA LIBRI DECEM – Deset knjiga o arhitekturi

Marcus Vitruvius Pollio

U izdanju Instituta građevinarstva Hrvatske objavljeno je 1997. godine u hrvatskom prijevodu i u jednom svesku Vitruvijevih Deset knjiga o arhitekturi. Knjiga ima 224 stranice, tvrdo je ukoričena i nosi oznaku ISBN 953-6085-05-4. To je izdanje priredeno prema drugom sarajevskom izdanju (1990), koje je vjerno slijedilo tekst prijevoda prof. dr. Matije Lopca s latinskog izvornika što je poslužio za prvo sarajevsko izdanje 1951. godine.

Marcus Vitruvius Pollio živio je u doba Gaja Julija Cezara i cara Augusta, dakle u prvom stoljeću prije Krista. Zbog zasluga car August mu je dao doživotnu mirovinu. U toj životnoj dobi Vitruvije piše svoje djelo, koje je mala enciklopedija teorije i prakse grčke i rimske arhitekture ili, točnije rečeno, cijele klasične tehnike. Pisac je i sam praktično radio, pa je nastojao opisati i objasniti i ono što je u praksi okušao.

Njegov je rad jedino djelo takve vrste sačuvano iz klasične starine. Njime se mogu služiti ne samo arhitekti, graditelji i povjesničari arhitekture i građevinarstva nego i geodeti, arheolozi i drugi znanstveni i kulturni djelatnici kad se žele informirati o teoriji i praksi grčke i rimske tehnike. Šteta je što za lakše razumijevanje cijeloga rada nisu sačuvani crteži o koji-